

MUZEUM STUTTHOF W SZTUTOWIE

Stutthof

Zeszyty Muzeum

5

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO
1984

MUZEUM STUTTHOF
— KRONIKA WYDARZEŃ

NOWE NABYTKI
W ZBIORACH ARCHIWUM MUZEUM STUTTHOF
ORAZ UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

W latach 1979—1980 pracownicy Muzeum Stutthof w Sztutowie przeprowadzili kilka kwerend dotyczących odnalezienia dokumentów byłego obozu Stutthof, m.in. kwerendę w zbiorach Międzynarodowego Biura Poszukiwań Czerwonego Krzyża w Arolsen przeprowadzili w dniach 6—13 XI 1979 r. J. Grabowska i E. Benter. Przejrzano zespoły akt byłych obozów koncentracyjnych Buchenwald, Dachau, Flossenbürg, Mauthausen, Neuengamme — łącznie ok. 6000 j.a. W wyniku kwerendy odnaleziono 58 różnych list transportowych więźniów przeniesionych do Stutthofu z wymienionych obozów lub przeniesionych ze Stutthofu do tych obozów. Listy nie zachowały się w zespole akt byłego obozu Stutthof, natomiast zachowały się w aktach innych obozów. Przejrzano również zespół akt obozu Stutthof, którego fragmenty są w posiadaniu Archiwum ITS. Odnaleziono ok. 1000 oryginalnych kwestionariuszy personalnych więźniów Stutthofu, które dotychczas nie były uwzględnione w dokumentacji naszego archiwum. Dokumenty te zostały przekazane w formie kserokopii, które uporządkowano pod względem archiwalnym. W ten sposób przybyło około 50 j.a. oraz 10 000 nazwisk więźniów nie ujętych do tej pory w kartotece. Przeprowadzono również kwerendę w Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, gdzie także natrafiono na cenne dokumenty, które zostały przekazane tutejszemu Archiwum w formie mikrofilmu. Zawiera on m.in. dokumenty dotyczące jednostek SS i policji oraz imienne listy więźniów przekazanych w dniu 9 V 1944 r. do KL Stutthof i KL Ravensbrück. Ponadto w trakcie wystawiania zaświadczeń o pobycie w KL Stutthof oraz zbierania relacji ujawniono w posiadaniu byłych więźniów lub ich rodzin wiele oryginalnych dokumentów związanych z KL Stutthof, przede wszystkim dokumentów zwolnień z obozu, dokumentów śmierci oraz listów pisanych z obozu. Materiały te starano się pozyskać do zbiorów Muzeum w formie oryginałów lub fotokopii. W ten sposób zbiory archiwum powiększyły się o 115 j.a. Najciekawszym nabytkiem jest ofiarowanych przez Macieja Gwiazdę, byłego więźnia Stutthofu, 21 grypsów obozowych, które wymieniał w obozie ze swą matką — Heleną Gwiazdą, również więźniarką obozu Stutthof.

W latach 1979—1980 Muzeum Stutthof pozyskało 58 nowych eksponatów. Do najciekawszych i najbardziej wartościowych zaliczyć możemy 3 obrazy gdańskiego artysty malarza Kiejstuta Bereźnickiego, wykładowcy na Wydziale Malarstwa PWSSP w Gdańsku, z cyklu „Studium z pamięci”, o tematyce martyrologicznej. Ponadto Muzeum otrzymało w darze od premiera Łotewskiej SRR M. Ramana podczas jego wizyty w Muzeum Stutthof w 1979 r. 6 grafik z cyklu „Nie zapomnij Audrina”. Autor, Wasyli Szelkow, przedstawił na nich tragiczny los mieszkańców wsi Audrina podczas okupacji i radosną chwilę jej wyzwolenia przez żołnierzy Armii Czerwonej. Od Jana Korytkowskiego ze wsi Zwierzno z okazji 35 rocznicy wyzwolenia KL Stutthof otrzymaliśmy w darze wykonaną przez niego rzeźbę „Zwycięstwo nad faszyzmem”.

W dalszym ciągu do Działu Zbiorów Muzeum napływają przedmioty nielegalnie wykonywane w latach 1939—1945 w KL Stutthof przez więźniów, a więc: kasetki metalowe lub drewniane, srebrne sygnety ozdobnie grawerowane i in.

Podczas prowadzenia prac ziemnych na terenie Muzeum wykopano naczynia (5 sztuk) użytkowane przez załogę KL Stutthof. Ponadto o 13 nowych eksponatów powiększyły się nasze zbiory numizmatyczne, m.in. otrzymaliśmy medale z muzeów martyrologicznych NRD: z Buchenwaldu, Sachsenhausen, Ravensbrück, z Terezina w Czechosłowacji oraz z muzeów polskich.

W latach 1979—1980 eksponowaliśmy łącznie 311 naszych muzealiów. W stałej wystawie na terenie Muzeum Stutthof 38 rzeźb Elżbiety Szczodrowskiej oraz 78 obrazów i grafik, m.in. Sabiny Hoffman i Józefa Łapińskiego. W 1980 r. grafiki Józefa Łapińskiego wystawiono w Luzinie z okazji przypadającej rocznicy ewakuacji więźniów obozu. Eksponaty nasze zostały też udostępnione na wystawy czasowe Muzeum Poczty i Telekomunikacji w Gdańsku oraz Muzeum w Elblągu. Wysłaliśmy również część znaczków pocztowych z naszych zbiorów na wystawę organizowaną przez Muzeum w Sachsenhausen, a poświęconą antyfaszystowskiemu ruchowi oporu przedstawionemu na znaczkach.

W latach 1979—1980 ze zbiorów Archiwum Muzeum Stutthof korzystało 35 osób, przebywając w pracowniach archiwalnych łącznie 167 dni, udostępniono 36 137 j.a. dokumentów byłego obozu: akta personalne więźniów, księgi ewidencyjne, księgi zmarłych, listy transportowe, rozkazy komendanta, akta szpitala obozowego oraz akta wydziału gospodarczego. Z wymienionych dokumentów korzystali m.in. studenci z UMK w Toruniu (prace magisterskie związane z KL Stutthof pod kierunkiem dr. J. Szilinga), 3-osobowa grupa historyków z Uniwersytetu w Bremie, Elina Suominen z Finlandii (praca na temat fińskich więźniów politycznych), Truzzi Mas-sino z Włoch, Peter Warnke z RFN. Dużym zainteresowaniem cieszyły się zbiory Muzeum wśród dziennikarzy polskich i zagranicznych, którzy podawali informacje prasowe lub nakręcali reportaże filmowe na temat martyrologii ludzi w okresie II wojny światowej. Między innymi udostępniono materiały dziennikarzom telewizji zachodniemieckiej (Heiner Lichtenstein), dziennikarzom prasowym duńskim, japońskim (Setsuo Naganuma, Hiroshi Unemoto) i polskim. Materiały naszego archiwum wykorzystano także przy realizacji spektaklu dla telewizji polskiej o procesie A. Forstera.

W czerwcu i sierpniu 1979 r. zbierała materiały dotyczące stosowania kar w obozach koncentracyjnych Maria Jezierska, a w 1980 r. — dr Konrad Ciechanowski przeprowadził weryfikację więźniów z obozu w Nowym Porcie.

Od czerwca 1979 r., zgodnie z uchwałą Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa, przystąpiono do generalnego zmikrofilmowania zasobu archiwalnego Muzeum Stutthof. Mikrofilmowanie wykonują na miejscu w Sztutowie pracownicy Pracowni Mikrofilmowej PKZ w Warszawie na zalecenie Ośrodka Dokumentacji Zabytków w Warszawie. W latach 1979—1980 wykonano 64 mikrofilmy zawierające łącznie 24 116 klatek. Mikrofilmy wykonano w 4 egzemplarzach — 2 pozytyw i 2 negatywy, z czego 1 pozytyw i 1 negatyw przechowywany jest w Archiwum Muzeum Stutthof.

W 1981 r. zbiory Muzeum Stutthof wzbogaciły się o 18 nowych muzealiów artystyczno-historycznych. Stanowią one o tyle cenny nabytek, że są darem byłej więźniarki KL Stutthof — Ludwiki Stencel z Bydgoszczy. Pamiątki te są związane z pobytem L. Stencel i jej męża w obozie. Wśród cennych darów znalazło się 6 kartek imieninowych, ofiarowanych L. Stencel w dniu jej imienin przez współwięźniarki z komanda SchneidereI II oraz kolegów, współtowarzyszy jej męża. Na uwagę zasługuje zwłaszcza jedna z kart, która obok rysunku przedstawiającego fragment ogrodzenia obozu wraz z wieżyczką strażniczą zawiera podpisy więźniarek pracujących w SchneidereI II. Ponadto otrzymaliśmy 5 kartek z okazji Świąt Bożego Narodzenia dedykowanych samej L. Stencel oraz wszystkim jej współpracownikom. Cennym darem są pamiątki osobiste państwa Stencłów, tj. dwie obrączki

